

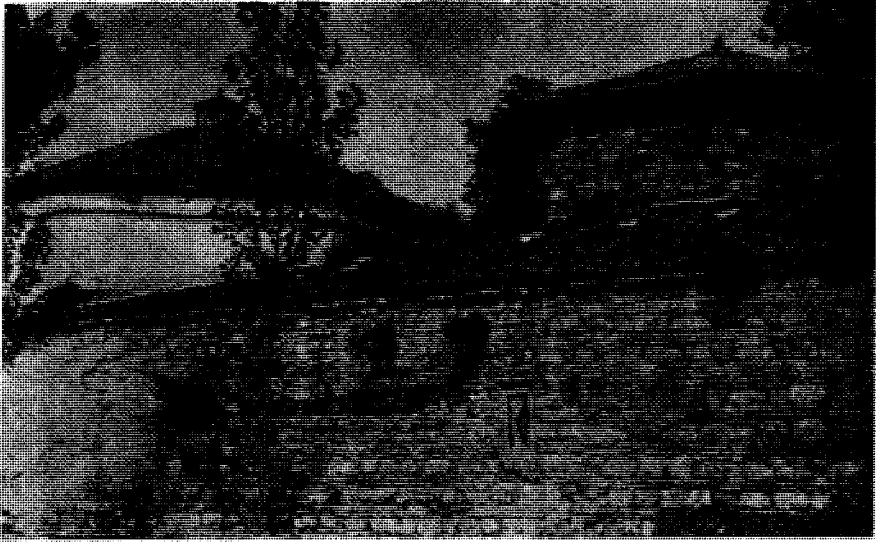
MEHMED MUJEZINović

KRONOGRAM NA NOVOPAZARSKOJ BANJI

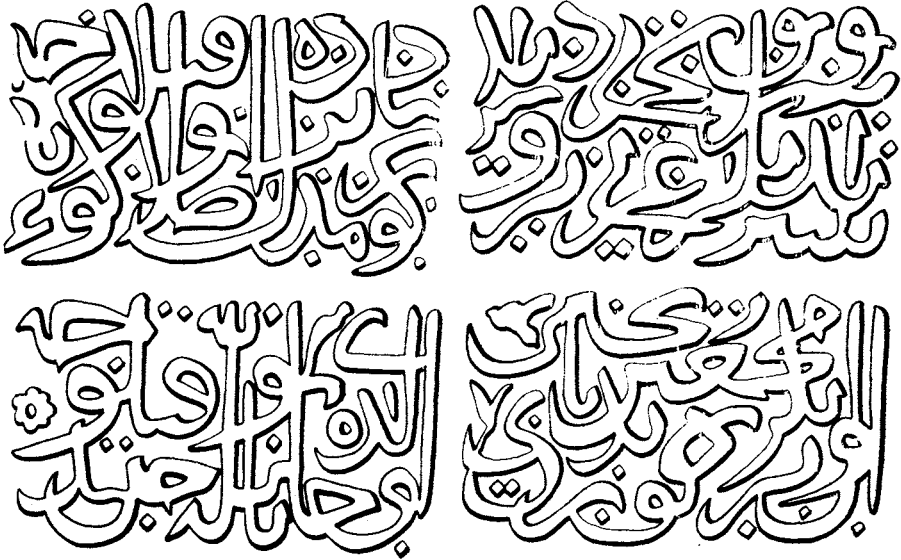
U Novom Pazaru i danas postoje dva hamama iz turskog doba. Jedan od njih, stari hamam, situiran je u centru grada, u neposrednoj blizini Arap-džamije, u ulici 7. juli, za koji se pouzdano zna da je zadužbina Isa-bega Ishakovića, a kojem prvi spomen nalazimo u turskom katastarskom defteru iz 1489. godine. Po tipu ovo je dvojni »Čifte« hamam (sa odjelima za muškarce i žene) i predstavlja jedan od najstarijih i najznačajnijih spomenika islamske arhitekture u Sandžaku.

Drugi hamam, smješten u neposrednoj blizini Novog Pazara, četiri kilometra sjeveroistočno od grada, sa ljekovitim kupatilom i danas je poznat kao Novopazarska banja. Termalni izvori u ovom živopisnom kraju poznati su još i u antičkom dobu, a u srednjem vijeku je i susjedno selo dobilo ime Banja. Koje godine je podignuta današnja zgrada Novopazarske banje, sve dosada nije bilo tačno utvrđeno. Ovo pitanje ostalo je otvoreno i u nedavno izašloj monografiji o Novom Pazaru, u kojoj se ukazuje jedino na to da se iznad portala hamama »nalazi mali nečitko uklesan arapski natpis« [str. 206]. Nakon dešifrovanja ovog prilično komplikovanog natpisa, u mogućnosti smo da ga čitaocima prezentiramo.

Iznad lijepo obrađenog portala kroz koji se ulazi u glavnu prostoriju hamama uzidana je kamena ploča, veličine 26 × 40 cm, na kojoj je isklesan natpis u stihovima na turskom jeziku, ispisan ukrasnom vrstom arapskog dželi (ğalı) pisma. Natpis je sastavljen u stilu lapidarnih kronograma XVI stoljeća i ima svega četiri stiha. Pored isprepletenih pojedinih slova i riječi, poteškoću u njegovu rješavanju predstavljaju i brojne krečne naslage kojima je premazan natpis tokom vremena.

Novopazarska banja

Prema našem čitanju, tekst kronograma glasi:

سیر ایدنلر شرق و غری برو بحری ددیلر
 کورمدک بز دنیاده اصلا بو کونه قبلوجه

اول بریلر کورن دیدی بمعین تاریخی
 اولدی جانانله جنندر بو قبلوجه

U slobodnom prevodu značenje kronograma je:

»Oni koji su vidjeli istok i zapad, kopno i more, rekli su:

Na svijetu mi nismo vidjeli ovakve termalne banje (kapluce).

Između njih jedan videći je izreče joj zbirni kronogram:

Ova banja postade raj za zaljubljene (voljene).«

$$(1003 = 1594/95)$$

Godina u ovom kronogramu nije označena brojkama već je izražena u ebdžedu, gdje sabiranjem brojčane vrijednosti slova posljednjeg stiha dobivamo hidžretsku 1003. godinu, kako se to vidi i iz slijedećeg zbira:

' (elif) = 1	ğ = 3	ğ = 3	k = 100
w = 6	a (elif) = 1	n = 50	b = 2
l = 30	n = 50	t = 400	l = 30
d = 4	a (elif) = 1	d = 4	v = 6
y = 10	n = 50	r = 200	ğ = 3
	l = 30	b = 2	h = 5
	h = 5	v = 6	
51 +	140 +	665 +	146

REKAPITULACIJA: 1002.

Prema tome, Novopazarska banja je sagrađena hidžretske 1002. godine koja odgovara 1593/1594. godini po n. eri.

U spomenutoj hidžretskoj godini 1003. Hafiz Ahmed paša došao je na položaj bosanskog muhafiza (Kamusul-alam sv. I, 1306, str. 796). Za njega Evlija Čelebija kaže da je podigao mineralnu banju kod Novog Pazara na udaljenosti od grada oko pola sata. Evlija, nadalje, ovu banju spominje kao omiljeno izletišta Novopazarčana, a to vidimo iz teksta kronograma gdje se ona upoređuje sa rajem.

Za prostorno rješenje Novopazarske banje arhitekti nalaze analogiju u carigradskom hamamu, podignutom po nalogu Mihrimah, kćerke Sulejmana Zakonodavca 1548. godine, a kojeg je sagradio najpoznatiji turski graditelj Kodža Mimar Sinan.

Detaljniji opisi Novopazarske banje i Starog Isa-begova hamama nalaze se u već spomenutoj monografiji o Novom Pazaru.

LITERATURA

Mufessal Defter-i Livā'-i Bosna iz 1489. god. Fotokopija originala u Orijentalnom institutu u Sarajevu br. 62; Evlija Čelebi, *Putopis*, u prevodu H. Sabanovića, Sarajevo, 1967, str. 265; S. Sāmi, *Kāmūs-al-a'lam*, Istanbul, sv. I, 1306; *Novi Pazar i okolina*, Beograd, Izd. preduzeće »Književne novine«, 1969.

THE CHRONOGRAM ON THE ҒAMMĀM IN NOVI PAZAR

— Summary —

This is a recently deciphered text of the inscription on the *ḡammām* in Novi Pazar. On the basis of the chronogram of the inscription it can be seen that the above-mentioned *ḡammām* was erected in 1002 A. H. (1593/1594 A. D.). It was just in that year that Ḥafiz Ahmed-Pasha was appointed *muhāfiẓ* of Bosnia, in whose time, according to the report of Evlyā Čelebī, the above-mentioned building was erected.